

010921-2

V Patočkově odlišení odemčenosti a otevřenosti rozpoznávám jakousi alternativu jiného odlišení, totiž mezi úkazem a jevem. K tomu, co se ukazuje, je jakoby odemčen přístup, ale tato odemčenost – proti tomu, jak to vidí Patočka – je především přechodná, zejména však nezávislá na tom, zda vůbec někdo přistupuje a tím si otvírá cestu skutečného (důraz na „skutek“) přístupu, na níž jedině se může to, co se zatím jen ukazovalo, vskutku vyjevit. Proto by se mohlo zdát, že Patočkovi o náš druh rozlišení nejde, že jeho termín „odemčenost“ slouží k označení toho, co jinak nazýváme „možností“ (lze to doložit i na některých Patočkových formulacích). A tak se oba členy dvojice přesouvají do sféry lidského přístupu; konec konců je pochopitelné, že Patočka bude velmi opatrný, aby neopustil rámec „fenomenologické redukce“. Naproti tomu naše pojetí „úказu“ jednoznačně směřuje za hranice redukce, ke „skutečnosti samé“. Trváme na tom, že skutečnost není totožná se svým úkazem, dokonce ani s veškerými svými úkazy, s celým svým ukazováním, nýbrž že úказu můžeme porozumět, úказ nám může „dávat smysl“ pouze za předpokladu, že „ukazující se“ je nejen víc než toto ukazování, ale že je předpokladem toho, aby se mohlo nějak ukazovat. Nejnázorněji to lze předvést poukazem k tomu, že to, co se ukazuje, je – jakožto (právě) jsoucí „rozprostřeno“ v čase, tj. že každé jsoucno je časové a že úказ je vždy jen aktuální. Ve svém ukazování se sice jsoucno vskutku ukazuje, ale neukazuje se celé, v plnosti, nýbrž vždy jen hic et nunc. Porozumět tomuto okamžitému ukazování (aktuálnímu úказu) lze však jen s ohledem na to, co se momentálně neukazuje, nýbrž co se ukazovalo již dříve anebo co se ukazovat teprve bude. Paměť, schopná nějak podržet ono dřívější ukazování při sledování aktuálního, a očekávání toho, že a jak se bude ukazovat to, co se již v minulosti ukazovalo a nyní aktuálně ukazuje, ještě v přicházející budoucnosti, jsou nepostradatelným předpokladem jakéhokoli pochopení, porozumění smyslu jsoucna. Napadá mi, zda Patočkova „odemčenost“ neznámá jakousi složku či rovinu zkušenosti, nezbytné pro takové porozumění, a zda důraz na aktivní přístup jako podmínku „otevřenosti“ nemá poukázat k onomu „předjetí“, „předporozumění“, jež pokračování toho, jak se jsoucno nadále ještě otvírá, aktivně očekává.

(Písek, 010921-2.)